

ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΓΛΩΣΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Άννα Χατζηπαναγιωτίδη
καθηγήτρια
Διαπολιτισμικής/Γλωσσικής Αγωγής

¹Ένα από τα σπουδαιότερα ζητήματα που έχει να αντιμετωπίσει η Εκπαίδευση είναι αυτό της διαχείρισης της ένταξης των μειονοτικών παιδιών στα σχολεία της χώρας υποδοχής.

Τα ζητήματα γλωσσικής διδασκαλίας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα είναι επίκαιρα όσο ποτέ

Η κατάρτιση διδασκόντων σε θέματα διγλωσσίας είναι αδήριτη ανάγκη

Η διγλωσσία ως πολύπλοκο
φαινόμενο απαιτεί
διεπιστημονική μελέτη και
προσέγγιση για να ερμηνευθεί με
μεγαλύτερη σαφήνεια.

ΤΥΠΟΙ ΔΙΓΛΩΣΣΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

1. Παιδιά από την πλειονότητα
 2. Παιδιά από εθνικές μειονότητες
 3. Παιδιά ομογενών
 4. Παιδιά μεταναστών
 5. Παιδιά προσφύγων
 6. Παιδιά από μεικτούς γάμους
-

ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΜΟΡΦΙΑ

ΔΙΔΙΑΛΕΚΤΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΙ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΜΟΡΦΙΑ-ΔΙΔΙΑΛΕΚΤΙΣΜΟΣ

2 μορφές της ίδιας γλώσσας

Κοινή ελληνική/αρχαία ελληνική

Κοινή ελληνική/διάλεκτος

Κοινή ελληνική/κυπριακή διάλεκτος

3 μορφές-τριδιαλεκτισμός

Κοινή ελληνική/διάλεκτος/αρχαία
ελληνική

·
Διγλωσσία =bilingualism

Διδιαλεκτισμός= diglossia

ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ – *BILINGUALISM*

- **«Η κατοχή και χρήση δύο ή περισσότερων γλωσσών από το ίδιο άτομο»**

ΤΥΠΟΙ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΓΛΩΣΣΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

- *πώς, πότε και με ποια σειρά μαθεύτηκαν οι δύο γλώσσες από το άτομο,*
 - *ποια από τις δύο γλώσσες κυριαρχεί (εάν κυριαρχεί μία),*
 - *ποιο είναι το αποτέλεσμα της εκμάθησης/κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας (Γ2).*
-

ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- «φυσική»
 - «σχολική διγλωσσία»
 - (‘natural bilingualism’ vs ‘school bilingualism’).
-

ΦΥΣΙΚΉ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ

- **ένα άτομο έρχεται σε επαφή με δυο γλώσσες από νεαρή ηλικία και τις κατακτά αβίαστα μέσα από την επικοινωνία. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι οι δύο γονείς του μιλούσαν διαφορετικές γλώσσες ή στο ότι η κοινότητα στην οποία ζούσε το άτομο μιλούσε μία διαφορετική γλώσσα από αυτήν της οικογένειας ή ακόμη, στο ότι περισσότερες από μία γλώσσες χρησιμοποιούνταν στην κοινότητα αυτή για την καθημερινή επικοινωνία**

ΣΧΟΛΙΚΗ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ

- το αποτέλεσμα της εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας στο σχολείο
- Μία υποκατηγορία αυτής της κατηγορίας είναι η **«πολιτιστική διγλωσσία»** (cultural bilingualism), που αφορά τους ενήλικες που μαθαίνουν μία άλλη γλώσσα για λόγους σπουδών, εργασίας ή για να γνωρίσουν έναν άλλο πολιτισμό.

ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ-BILINGUALISM

- μία άλλη διάκριση -που αφορά ενήλικες- **«διγλωσσία της ελίτ»** και **«λαϊκή διγλωσσία»** ('*élite bilingualism*' vs '*folk bilingualism*'). Η διάκριση αυτή αφορά το πώς αλλά σε σχέση με το γιατί μαθεύτηκε η δεύτερη γλώσσα.

ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΣΕΙΡΑ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- *«πρώιμη» και «όψιμη διγλωσσία»*. Εάν το παιδί έχει αποκτήσει τις δύο γλώσσες του μέχρι την εφηβεία περίπου, τότε χαρακτηρίζεται ως *«πρώιμος»* δίγλωσσος (early bilingual) σε αντίθεση με τον *«όψιμο»* δίγλωσσο (late bilingual).

ΣΕΙΡΑ

- **«ταυτόχρονη»** (‘**simultaneous bilingualism**’)-μέχρι 3 ετών
- **«επάλληλη/διαδοχική»** (**consecutive bilingualism**).

ΙΚΑΝΌΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΔΥΟ ΓΛΨΣΣΕΣ

- **«αμφιδύναμη/ ισορροπημένη διγλωσσία»** (**‘balanced bilingualism’**)
και
- **«κυρίαρχη διγλωσσία»** (**‘dominant bilingualism’**).

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **(α) η κυρίαρχη γλώσσα δε μένει απαραίτητα σταθερή σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου (μετακίνηση, επαγγελματικές και οικογενειακές αλλαγές, κλπ)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

(β) ο δίγλωσσος μπορεί να έχει μεγαλύτερη ευχέρεια στη μία γλώσσα για κάποιες δραστηριότητες και μεγαλύτερη ευχέρεια στην άλλη για άλλες δραστηριότητες. Χρησιμότερη είναι ίσως η έννοια της **προτιμώμενης γλώσσας**, (preferred language), που αναφέρεται στο ότι μπορεί η Γ1 να προτιμάται για κάποιες δραστηριότητες και η Γ2 για άλλες.

ΨΥΧΟ-ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑΣ

- *«προσθετική διγλωσσία»*
- *«αφαιρετική διγλωσσία»*

ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΉ ΔΙΓΛΩΣΣΪΑ

- Εάν η εκμάθηση της Γ2 έρχεται να εμπλουτίσει τις γλωσσικές και νοητικές δυνατότητες του ατόμου και δεν του δημιουργεί εκπαιδευτικά προβλήματα ή προβλήματα ταυτότητας, πρόκειται για *«προσθετική διγλωσσία»* ('additive bilingualism').

ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΉ ΔΙΓΛΩΣΣΪΑ

- **όταν η υποχρέωση εκμάθησης της Γ2 οδηγεί έμμεσα σε υποχώρηση της γλωσσικής ικανότητας του ατόμου στη Γ1 του, και ενδεχομένως και σε απαξίωση της κουλτούρας του, τότε μιλάμε για «αφαιρετική διγλωσσία» ('subtractive bilingualism').**

ΠΡΟΣΟΧΉ!

- Παρατηρείται σε συνθήκες κυριαρχίας της μίας γλωσσικής κοινότητας έναντι της άλλης (λ.χ. **ομογενείς, μειονότητες, μετανάστες**), εκεί όπου η πλειονότητα αντιμετωπίζει με αδιαφορία ή και αντίδραση τη γλώσσα και τον πολιτισμό των μειονοτικών ομάδων

▪
Μητρική γλώσσα ή 1^η γλώσσα

Υπάρχουν ποικίλοι προσδιορισμοί της Γ1

Η γλώσσα που μαθαίνει κάποιος πρώτη ανεξάρτητα από ποιον

Η γλώσσα που μαθαίνει κάποιος από τη μητέρα

Η ισχυρότερη γλώσσα σε κάθε στιγμή της ζωής

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται περισσότερο από το άτομο

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑΣ ΣΤΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

- το φαινόμενο της διγλωσσίας δεν είναι κατ' ανάγκη επιβλαβές για το άτομο στο οποίο παρουσιάζεται και πιθανότατα, έχει και κάποια θετική επίδραση στην ανάπτυξη κάποιων νοητικών και ψυχικών δραστηριοτήτων.

- Η όποια μαθησιακή και γλωσσική υστέρηση ή ψυχοσωματικό πρόβλημα παρατηρείται σε κάποια δίγλωσσα παιδιά θεωρείται μάλλον συνάρτηση πολλών εξωγλωσσικών παραγόντων που σχετίζονται με το πώς, πότε και γιατί μαθαίνει το παιδί τις δύο του/της γλώσσες.

- **Όταν τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τις δύο γλώσσες κάτω από τις κατάλληλες συνθήκες (οικογενειακό, κοινωνικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον που προωθεί και ενθαρρύνει τη διγλωσσία) όχι μόνο δεν υστερούν νοητικά σε σχέση με τα μονόγλωσσα αλλά ενδέχεται να υπερέχουν απέναντί τους**
 - **(α) στην ανάπτυξη της 'μεταγλωσσικής συνείδησης',**
 - **(β) στη 'δημιουργική σκέψη' και**
 - **γ) στον τομέα της 'επικοινωνιακής ευαισθησίας'.**
-

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- Σύμφωνα με τις νεότερες απόψεις για τη διγλωσσία, οι γλώσσες που κατέχει κάποιο άτομο συνδέονται μεταξύ τους στον εγκέφαλο και δεν λειτουργούν ανταγωνιστικά.

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- (1) Ανεξάρτητα από τη γλώσσα που χρησιμοποιεί ένα άτομο κάθε στιγμή, οι σκέψεις που συνοδεύουν τη δραστηριότητα της ομιλίας, της κατανόησης προφορικού λόγου, της ανάγνωσης ή της γραφής προέρχονται από τον ίδιο κεντρικό μηχανισμό. Ακόμη κι όταν ένα άτομο γνωρίζει περισσότερες από μία γλώσσες, διαθέτει μία σύνθετη πηγή σκέψης.

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- (2) Η ύπαρξη δίγλωσσων και πολύγλωσσων ομιλητών είναι δυνατή, επειδή τα άτομα έχουν την ικανότητα να αποθηκεύουν με ευκολία δύο ή περισσότερες γλώσσες. Επίσης, οι άνθρωποι έχουν την ικανότητα να λειτουργούν σε δύο ή περισσότερες γλώσσες χωρίς ιδιαίτερη επιβάρυνση του εγκεφάλου.

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- (3) Η ανάπτυξη της ικανότητας επεξεργασίας πληροφοριών αλλά και δεξιοτήτων σχετικών με τη σχολική επιτυχία μπορεί να επιτευχθεί τόσο μέσω μίας γλώσσας όσο και μέσω δύο γλωσσών. Οι γνωστικές λειτουργίες και η επίδοση στα σχολικά μαθήματα μπορούν να τροφοδοτηθούν από έναν αγωγό σε μία γλώσσα ή, το ίδιο επιτυχώς, από δύο καλά ανεπτυγμένους γλωσσικούς αγωγούς, που τροφοδοτούν το ίδιο κεντρικό σύστημα επεξεργασίας πληροφοριών

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- (4) Η γλώσσα την οποία χρησιμοποιεί το παιδί στην τάξη πρέπει να είναι επαρκώς ανεπτυγμένη ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις γνωστικές προκλήσεις που αντιπροσωπεύει η διδασκαλία.

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- (5) Η εκμάθηση της ομιλίας, της κατανόησης προφορικού λόγου, της ανάγνωσης και της γραφής είτε στην πρώτη είτε στη δεύτερη γλώσσα βοηθούν συνολικά την ανάπτυξη του γνωστικού συστήματος του παιδιού. Ωστόσο, εάν το παιδί υποχρεωθεί να λειτουργήσει γλωσσικά στην τάξη μέσω μιας γλώσσας που δεν είναι επαρκώς ανεπτυγμένη (συνήθως μέσω της δεύτερης γλώσσας του), τότε το γνωστικό του σύστημα δε θα λειτουργεί στο βαθμό που μπορεί.

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ

- (6) Όταν η μία ή και οι δύο γλώσσες δεν έχουν αναπτυχθεί στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους, επειδή, για παράδειγμα, οι γονείς ή τα παιδιά έχουν αρνητική στάση απέναντι στη διδασκαλία μέσω της δεύτερης γλώσσας ή επειδή ασκείται πίεση για να αντικατασταθεί η οικογενειακή γλώσσα με τη γλώσσα της πλειονότητας, τότε τόσο η γνωστική ανάπτυξη όσο και η σχολική επιτυχία του παιδιού μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά.

ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ/ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ

Η ελληνική ως μητρική (Κυπριόπουλα-Ελληνόπουλα)

Κατέχουν ένα βασικό λεξιλόγιο για επικοινωνία

Μπορούν να κάνουν γραμματικά και συντακτικά προτάσεις, χωρίς να έχουν διδαχθεί γραμματική & σύνταξη

Κατανοούν σε μεγάλο βαθμό το λόγο των άλλων

Μπορούν να διακρίνουν σε αρκετές περιπτώσεις το σημαίνον από το σημαινόμενο ή το κυριολεκτικό από το μεταφορικό νόημα των λέξεων

2

Κατανοούν τον ελλειπτικό και τηλεγραφικό λόγο

Κατανοούν αλλά μπορούν και οι ίδιοι να χρησιμοποιούν παραγλωσσικά στοιχεία (ύφος, επιτονισμός)

Μπορούν να διατυπώνουν σκέψεις με λογική ή αλληλουχία

Μπορούν να τεκμηριώνουν απόψεις

Γνωρίζουν αρκετούς αποδεκτούς κώδικες επικοινωνίας

ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΗ (ΔΙΑΣΠΟΡΑ-ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ)

Έχουν ακούσματα στην ελληνική και ενδεχομένως να έχουν διαμορφώσει και ένα βασικό λεξιλόγιο

Μπορούν να προφέρουν με σχετική άνεση λέξεις και φράσεις πολυσύλλαβες

Μπορούν να κατανοούν σε ένα ποσοστό τον προφορικό λόγο των άλλων έστω κι αν δεν μπορούν να μιλήσουν

Μπορούν να κατανοούν τα παραγλωσσικά στοιχεία

2

Μπορούν να συνθέτουν, έστω και με ελλειπτικό τρόπο προτάσεις απλές

Μαθητές δίγλωσσοι με:

Ταυτόχρονη διγλωσσία

Πρώιμη ή διαδοχική

Όψιμη ή προσθετική

Αφαιρετική διγλωσσία

Διπλή ημιγλωσσία

ΩΣ ΞΕΝΗ (ΔΙΑΣΠΟΡΑ-ΑΛΜΟΔΑΠΟΪ ΜΑΘΗΤΕΣ)

Δεν υπάρχει προηγούμενη εμπειρία. Η γλώσσα είναι τελείως άγνωστη από λεξιλογική, ετυμολογική, παραγωγική άποψη ή από άποψη δομής

Η γλωσσική διδασκαλία αρχίζει από το αλφάβητο, το σχηματισμό συλλαβών - λέξεων - προτάσεων - περιόδων – παραγράφων

Δυσκολεύονται να προφέρουν λέξεις ελληνικές και κυρίως πολυσύλλαβες

Δε γνωρίζουν την κουλτούρα και γενικότερα το πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί η γλώσσα

▪

Το οικογενειακό περιβάλλον πιέζει αρκετές φορές τους μαθητές να μάθουν καλά και γρήγορα της γλώσσα της χώρας υποδοχής σε βάρος της μητρικής γλώσσας. Η πίεση αυτή οδηγεί σε αφαιρετική διγλωσσία. Άλλοτε οι γονείς δεν ασκούν καμία πίεση. Προσπαθούν να μιλήσουν και τις δύο γλώσσες, χωρίς όμως να τις έχουν διδαχθεί συστηματικά. Στην περίπτωση αυτή τα παιδιά δε μαθαίνουν ουσιαστικά καμιά γλώσσα στο σπίτι. Τότε έχουν διπλή ημιγλωσσία. Δεν ξέρουν καλά δηλαδή καμιά γλώσσα.

▪

Κάποιοι εκπαιδευτικοί, ακόμα και σήμερα, διδάσκουν τη γλώσσα με ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία της δομής: γραμματική, συντακτική, παραγωγική, ετυμολογική, κτλ., επειδή πιστεύουν ότι η κατοχή της δομής πιστοποιεί τη γνώση της γλώσσας (Σκούρτου, 2005) (Χατζησαββίδης, 2001).

η γνώση της δομής μιας γλώσσας μας παρέχει γλωσσική πληρότητα αλλά δε μας εξασφαλίζει επικοινωνιακή πληρότητα. Αυτό σημαίνει ότι στο σχολείο οι δάσκαλοι της γλώσσας οφείλουν να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση της γλώσσας σε ποικίλες καταστάσεις επικοινωνίας με αποδεκτούς, κάθε φορά, γλωσσικούς κώδικες

Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΑΠΟΚΤΑΤΑΙ ΟΤΑΝ

- 1) *Γνωρίζουν τις ποικίλες έννοιες λέξεων και φράσεων και επιλέγουν κάθε φορά αυτή που απαιτείται για κάθε περίπτωση επικοινωνίας.*
- 2) *Λαμβάνουν υπόψη τους το περιβάλλον στο οποίο επικοινωνούν καθώς και στους συνομιλητές τους. Σε ποιο χώρο, δηλαδή, βρίσκονται κάθε φορά. Ποιοι είναι οι συνομιλητές. Ποια είναι η μεταξύ τους σχέση, κοκ. Διαφορετικά, για παράδειγμα, συζητάει κανείς με έναν φίλο του, όταν πηγαίνει για καφέ, διαφορετικά όταν είναι σε δημόσιο χώρο, όπως: σχολείο, εκκλησία, θέατρο, κτλ. Διαφορετικούς κώδικες επικοινωνίας χρησιμοποιούν τα άτομα όταν συζητούν: ως φίλοι, ως μαθητές με εκπαιδευτικούς, ως υπάλληλοι με προϊστάμενους, ως πελάτες με εμπόρους, ως πολίτες με άτομα που ασκούν εξουσία κοκ.*

▪

3) Προσαρμόζουν το λόγο τους ανάλογα και με το θέμα το οποίο κάθε φορά τίθεται για συζήτηση. Διαφορετικό, για παράδειγμα, είναι το λεξιλόγιο και το ύψος, όταν η συζήτηση αφορά τη διασκέδαση, τις εκδρομές, την καθημερινότητα και διαφορετικό όταν ζητούνται πληροφορίες για εργασία, για συγκεκριμένους χώρους ή συζητούνται επιστημονικά θέματα κοκ.

· Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΥΠΟ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

α. Τις ανάγκες που έχουν, οι συγκεκριμένοι κάθε φορά μαθητές. Αυτό προϋποθέτει διάγνωση αυτών των αναγκών. Δε μπορεί το περιεχόμενο μιας γλωσσικής διδασκαλίας να είναι το ίδιο και με τον ίδιο γλωσσικό κώδικα για όλους τους μαθητές. Χρειάζονται διαφοροποιήσεις, ώστε να καλύπτονται όλα τα επίπεδα. Χρειάζονται επίσης διακυμάνσεις στον γλωσσικό κώδικα, ώστε να γίνεται κατανοητή η διδασκαλία από τους μαθητές όλων των γλωσσικών επιπέδων.

β. Το επίπεδο γλωσσομάθειας των μαθητών. Σε ανομοιογενείς τάξεις, όπως αυτές που αναφέραμε, είναι ανάγκη ο εκπαιδευτικός να γνωρίζει το επίπεδο, στο οποίο οι μαθητές κατέχουν τη νεοελληνική γλώσσα. Συνήθως τα επίπεδα αυτά είναι τρία:

- των αρχάριων, των μέσων, των προχωρημένων.

γ. Το διδακτικό υλικό που θα χρησιμοποιηθεί για τη γλωσσική διδασκαλία. Τα νέα σχολικά εγχειρίδια, που χρησιμοποιούνται σήμερα στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης, ευνοούν μόνο τη διδασκαλία της γλώσσας ως μητρική γλώσσα και ελάχιστα ή καθόλου ως δεύτερη και ξένη γλώσσα.

▪

δ. Χρήση ποικίλων μεθόδων διδασκαλίας, οι οποίες προάγουν τη γλωσσική διδασκαλία, όπως:

Η ομαδική διδασκαλία: Η μέθοδος αυτή ενδείκνυται περισσότερο από κάθε άλλη στα σχολεία μας, γιατί και τη διδασκαλία της μάθησης διευκολύνει και τον εκπαιδευτικό ανακουφίζει και του παρέχει τη δυνατότητα για ουσιαστικότερη βοήθεια στους μαθητές.

Προϋποθέτει, για να λειτουργήσει αποδοτικά μικρές ομάδες μαθητών (4-5 ατόμων). Η σύνθεση αυτών των ομάδων θα πρέπει να περιλαμβάνει μαθητές ποικίλων δυνατοτήτων στη γλώσσα, έτσι ώστε να υπάρχει βοήθεια και εκ μέρους της ομάδας.

.Η ΟΜΑΔΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ενδείκνυται περισσότερο σε τάξεις όπου υπάρχουν αλλόγλωσσοι μαθητές.

Ενδέχεται κάποιοι από αυτούς να ξέρουν λίγο καλύτερα ή αρκετά καλύτερα τη νεοελληνική γλώσσα. Σ' αυτή την ομάδα θα ενσωματωθούν κι αυτοί που δεν ξέρουν καθόλου τη γλώσσα, ώστε να τους παρέχονται βασικές πληροφορίες κι επεξηγήσεις.

Ο εκπαιδευτικός περιέρχεται τις ομάδες, συζητά με τους μαθητές, λύνει απορίες και ανατροφοδοτεί τη συζήτηση με νέα κάθε φορά δεδομένα.

Έχει μεγάλη δόση αλήθειας η άποψη ότι ο καλύτερος δάσκαλος για έναν μαθητή είναι ο συμμαθητής του. Τα παιδιά έχουν δικούς τους κώδικες επικοινωνίας, οι οποίοι γίνονται αμεσότερα και πληρέστερα κατανοητοί, από τους αντίστοιχους κώδικες των εκπαιδευτικών

▪

Ενδείκνυται κυρίως σε τάξεις με σχετικά μεγάλο αριθμό ξενόγλωσσων μαθητών και ιδιαίτερα αλλοδαπών. Συνήθως διεξάγεται από δύο εκπαιδευτικούς. Τον εκπαιδευτικό της τάξης κι έναν συνεργάτη του, ο οποίος γνωρίζει και τη μητρική γλώσσα των αλλοδαπών μαθητών, ώστε να τους εξηγεί αυτά που δεν καταλαβαίνουν στα ελληνικά. Όπου δεν υπάρχει δυνατότητα για χρήση δίγλωσσου εκπαιδευτικού ως βοηθού και συνεργάτη του δασκάλου της τάξης, το ρόλο αυτό μπορεί να αναλάβει ένας γονιός που είναι δίγλωσσος

▪
Χρήση μουσικής και τραγουδιών για τη γλωσσική διδασκαλία

Κοινές εκδηλώσεις στο σχολείο με μουσική, τραγούδια, χορό, φαγητά από διάφορες χώρες με συμμετοχή και των γονιών των μαθητών.

Συλλογή γλωσσικού υλικού από διάφορες χώρες όπως: τραγούδια- παραδόσεις, ιστορίες, αινίγματα, ανέκδοτα, ήθη και έθιμα, προλήψεις και δεισιδαιμονίες κτλ. Η επεξεργασία αυτού του υλικού και η συγκριτική μελέτη του βοηθάει συστηματικά στην προσέγγιση των μαθητών από διάφορες χώρες, στην αμοιβαία κατανόηση και εκτίμηση της πολιτισμικής κληρονομιάς κάθε λαού και παρέχει πολύ ενδιαφέρουσες πληροφορίες στους μαθητές, οι οποίες σταδιακά αντισταθμίζουν την όποια καθυστέρηση έχει προκύψει από τη συνδιδασκαλία ετερογενών ομάδων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΕ ΤΑΞΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΟΓΛΩΣΣΑ ΠΑΙΔΙΑ

A-καταλληλότητα: αλλόκοτες συνθήκες διδασκαλίας (π.χ., πολύγλωσσες τάξεις σε μονόγλωσσα σχολεία)

Επιλογή και χρήση εκπαιδευτικού υλικού – οργάνωση μαθημάτων

Προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε τάξης

Αξιολόγηση των μαθητών/ριών με βάση την επίδοσή τους σε **γλωσσικές ασκήσεις** μάλλον παρά στα επίσημα σχολικά τεστ

▪
**Ντόπιοι, Ομογενείς, αλλογενείς, μειονοτικοί
(«αλλόγλωσσοι») μαθητές διδάσκονται την ελληνική
σε σχολεία**

**σαν να ήταν η μητρική τους γλώσσα,
σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα το διαμορφωμένο
αποκλειστικά για μητροδίδακτους ομιλητές,
από εκπαιδευτικούς οι οποίοι δεν είναι επιμορφωμένοι
ούτε έχουν εμπειρία στη διδασκαλία της ελληνικής
ως δεύτερης / ξένης γλώσσας
και οι οποίοι, κατά πάσα πιθανότητα, αγνοούν τη
μητρική γλώσσα των μαθητών/ριών τους**

.ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Μελετώ· εκπαιδεύομαι στη διδακτική της ελληνικής ως ξένης· επιμορφώνομαι

Μαθαίνω την ελληνική *σαν να μου ήταν ξένη*· ακούω και μαθαίνω τις γλώσσες των μαθητών/ριών μου· μαθαίνω από τα λάθη τους

Προτιμώ εκπαιδευτικό υλικό που να είναι *αρθρωτό, πολυδύναμο, μεταβατικό*· αξιοποιώ τη *διαθεματική* διδασκαλία για την επιλογή εκπαιδευτικού υλικού

Χρησιμοποιώ *εναλλακτικό* εκπαιδευτικό υλικό στο κανονικό πρόγραμμα

Χρησιμοποιώ *ενισχυτικό* υλικό στο διευρυμένο ωράριο (αλλά και στο κανονικό πρόγραμμα, όσο μπορώ και όσο μου επιτρέπεται)

▪
Κατηγοριοποιώ τα λάθη· διαβαθμίζω τα
κείμενα και τα γραμματικά φαινόμενα ως
προς τη δυσκολία τους

Οργανώνω τη διδασκαλία γύρω από τα λάθη
και τις δυσκολίες που έχω παρατηρήσει

Ιεραρχώ τη διδασκαλία σύμφωνα με τη
φυσική σειρά της μάθησης

▪
Εξατομικεύω τη διδασκαλία: ελληνικά μαθαίνουν άτομα (όχι Αλβανοί, Τούρκοι ή μουσουλμάνοι)

...

... αλλά αποφεύγω το χωρισμό των τάξεων ανά «επίπεδα γλωσσομάθειας»

Αξιολογώ όχι με τα επίσημα σχολικά τεστ αλλά με βάση την πρόοδο των μαθητών/ριών σε εκπαιδευτικό υλικό διαμορφωμένο γι' αυτούς/ές

▪

Τα τελευταία χρόνια, ευτυχώς, οι εκπαιδευτικοί δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα και ευχέρεια (fluency) παρά στην ακριβή και ορθή γλωσσική παραγωγή. Η προτεραιότητα αυτή ισχύει τόσο για την καλλιέργεια της μητρικής γλώσσας όσο και για την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας. Η συνεχής διόρθωση («αρνητική διόρθωση») θεωρείται ανασταλτικός παράγοντας στην ελεύθερη έκφραση των διδασκομένων

Ωστόσο, η αντίδραση, θετική ή αρνητική, του διδάσκοντος εξακολουθεί ν' αποτελεί σημαντική πηγή πληροφόρησης για το διδασκόμενο, αφού έτσι ελέγχεται η ορθότητα του λόγου που παράγει.

Ανάγκη για ένα σύστημα **ήπιας**
διόρθωσης – αξιολόγησης

ΛΑΘΗ ΔΙΓΛΩΣΣΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ

Εναλλαγή γλωσσικού κώδικα

Πήγαινα στην εκκλησία, μ'έμαθαν, you know, τη θρησκεία μας

Και του είπα: leave me alone...

·
**Προσαρμογή του β' κώδικα στο σύστημα
της κυρίαρχης γλώσσας**

**Π.χ.Μπίλια ,
ατζέντης,άμπουλα,φαρμαριέρης,**

**στέκια, κάρο,τικέτο, μπασάκι (το λεξικό
μόρφημα είναι από τη γλώσσα που
κυριαρχεί αλλά το γραμματικό
μόρφημα από τα ελληνικά**

▪

**Ανάμειξη στον γραπτό λόγο, στη γραφηματική
αναπαράσταση των δύο συστημάτων π.χ.
*πάντως φαίνουμε χαρούμενι***

Ακολουθάνε/ ακολουθούν

Ενοικιάσαμε / νοικιάσαμε

Οδηγάει, καλάει / οδηγεί, καλεί

δασκάλοι, προέδροι / δάσκαλοι, πρόεδροι

·
Φωνολογία:

Π.χ. πιστεύουνε... (ανοιχτές συλλαβές)

Σύγχυση ορίων λέξεων

Έχει γρασία

Δεν έχει κανείς στα προσόντα

.ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ-ΣΥΝΤΑΞΗ

Είδα πολλούς φίλους μου να αρχίσουν ναρκωτικά (μη συνειδητοποίηση γραμματικής κατηγορίας)

Το γυαλί στην οθόνη είναι σπασμένη (συντακτική ασυμφωνία)

Οι νέοι σήμερα δεν τους κόβουν στο μυαλό... (λάθος αντωνυμικά στοιχεία)

**ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ**

*Αγόρασε το ακριβό πουκάμισο / αγόρασε το
πουκάμισο ακριβά*

*Δεν είναι αρκετή δουλειά / δεν θα είναι αρκετά
δουλειά*

Πραγματολογία-λεξιλόγιο

Καταπληκτικός / κατάπληκτος

Κατέβασε (χαμήλωσε) την τε(η)λεόραση

ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Μεταφορά από τη γλώσσα του

π.χ. εγώ πηγαίνω / I go/πηγαίνω

Είναι ένας γιατρός /he is a doctor/ είναι γιατρός

Γράψε κάτω / write down / γράψε!

Είμαι Τατιάνα /Είμαι η Τατιάνα

ΓΕΝΙΚΕΥΣΗ

Ο κύριος Κανελλόπουλος / η κυρία
Κανελλόπουλος

Ψηλός-ψηλότερος

Χαμηλός-χαμηλότερος

Έξυπνος-εξυπνότερος

Καλός-καλότερος

Μεγάλος-μεγαλότερος

▪
υπεργενίκευση/χρήση ουδετέρου γένους

Π.χ. δεν έχω τόσο καιρό για **αυτό το** δουλειά

Η παραλία είναι πολύ **ωραίο**

Ο παππούς και η γιαγιά είναι πολύ **καλά** μαζί μου

υπεργενίκευση/χρήση ονομαστικής

Πρέπει να πηγαίνεις να δεις **ο γιατρός** σου

Ελπίζω να βρω **ο άντρας** των ονείρων μου

Ένας γεωργός

Ένας γεωργός συνήθως το πρωί, μετά το ιραγητό ταιΐζει της κότσες, τα ουλάκια, και δίνει ψωμί στο σκυλή, και στη γάτα της. Μετά αρχώνει, κυρείς την άνειζει φρετζεύει καπνό, και ότι χρ~~α~~ίζει για το σπίτι του, δηλαδή ~~α~~ δομάτες, κρεμήδι, πατάτε κ.α. Την τρωπή του βγάξει μόνος του και έτσι περνάει την μέρα του.

Ένας λαθρεμπόρος πέρναει στη Μερα του ποδι
κάθε δυάδα ηρωίη πηγαίνει στο σχολείο
για τα λιθάρια έως τη Μεσημέρη και όταν
βγίνει από τον σχολείο πηγαίνει στο σπίτι
κι τους αν δει κούρα να δουλει να
μιζεί κέρδι αλλά παιδιά και όταν βραδια-
σει πηγαίνει να ιραει απογευμα και κέρδι
αρχίζει να κάνει τα λιθάρια τους και
όταν σε κάνει πηγαίνει για κινέ